

Оцінка інноваційного потенціалу – напрям формування ринково-орієнтованих виробничих структур

Сьогодні одним з пріоритетних завдань для успішної соціально-економічної реформи на мікрорівні української економіки є реформування інституціонального укладу – створення *ринково-орієнтованих структур* – тобто таких структур, які здатні економічно та соціально ефективно функціонувати в ринкових умовах в довгостроковій перспективі.

Така постановка завдання виходить з того, що сьогоднішня «пропозиція» на українському інституціональному ринку являє собою досить цікаве явище: за ринковими «правилами гри» намагаються (або радше вимушені) грати структури, які були сформовані для зовсім інших цілей. Вони створювалися як виробничі цехи, метою існування яких було засвоєння ресурсів, надходження яких гарантувалося і контролювалося державою, та випуск продукції, збут якої, знову ж таки (в незалежності від диференційованості та динаміки потреб суспільства), гарантувався.

Показово-характерною є означена ситуація сьогодні для виробничих сільськогосподарських структур: за даними статистики 1998р. 84% господарств суспільного сектора закінчили зі збитками – тобто вони неефективні в умовах тих суспільно-економічних відносин, які сьогодні панують у суспільстві і офіційно визнані у вигляді відповідних діючих нормативних актів.

Явне суспільно-економічне протиріччя, що спостерігається сьогодні між наявними засобами досягнення ефективності існуючих виробничих структур та сучасними суспільною потребою у ефективному виробництві спонукає до пошуку шляхів реформування таких структур. Таке завдання є чи не найскладнішим враховуючи те, що основи правового середовища для ринку в Україні вже створено. За думкою Б.Гаврилишина «сформована один раз інституційна структура суспільства має тенденцію ставати «недоторканою», її дуже важко істотно змінити, хіба що шляхом революції» [1, с. 15].

Виходячи з інституціонального підходу до розвитку економіки та з положення, що інновації є засобом соціально-економічного розвитку і їх головна функція – функція змін, можна сформулювати *інноваційну мету* для виробничих структур суспільного сектора: **формування ринково-орієнтованих, довгостроково економічно-ефективних систем господарювання в аграрному**

секторі, які задовольняють потреби суспільства в сільськогосподарській продукції за умов досягнення відповідного використання ресурсів.

Постановка інноваційної мети необхідна саме тому, що інноваційний процес завжди об'єктивно орієнтований на задоволення нової суспільної потреби – тільки тоді він має соціально-економічний сенс.

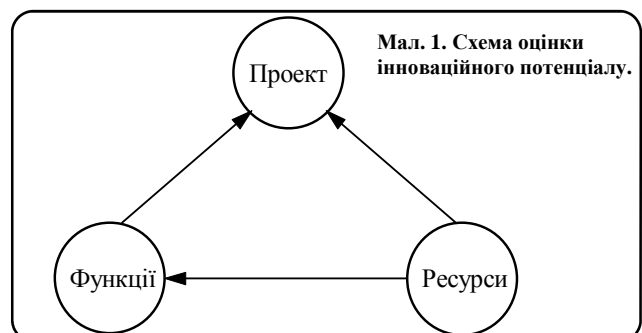
Інноваційні стратегії, що можуть привести до досягнення цієї мети, модель інноваційної підсистеми, явища інноваційного сплеску та інноваційної хвилі подано автором в попередній роботі [2].

Перед розгляданням підходу до оцінки інноваційного потенціалу організацій (здатності їх сприймати інновації, зміни), необхідно зауважити, що така оцінка для виробничих підприємств аграрного сектору може проводитися, на думку автора, в двох випадках:

- 4) При безпосередній реалізації інноваційного проекту (нова технологія, нові процеси, організаційна перебудова) у підготовчій фазі проекту. Як правило, таку оцінку здійснює команда проекту за допомогою експертної оцінки. Велику користь при такій оцінці може принести залучення експерта зі сторони, професійного консультанта по управлінню.
- 5) При плануванні заходів, програм державних капіталовкладень, інвестицій у підприємства. Як свідчить досвід розвинених країн в аграрній сфері, досвід подолання кризових економічних ситуацій, ефективне сільськогосподарське виробництво не можливе без державної його підтримки [4]. І саме показники, що характеризують інноваційний потенціал організацій, можуть бути корисними при визначенні тих організацій, які є більш чутливими до інновацій і зможуть кращим чином використати інвестиції.

Методологічною основою оцінки інноваційного потенціалу організації є оцінка ступеня забезпеченості інноваційних проектів (випуску нових продуктів) необхідними функціями для їх виконання, а також відповідними ресурсами. Крім того, оцінюється забезпеченість функцій необхідними ресурсами. Такий підхід можна зобразити за допомогою орієнтованого графа (мал. 1).

Результатом оцінки є три матриці («функції – проекти», «ресурси – проекти», «функції – ресурси») [3, с. 319], коефіцієнти в яких показують рівень

Секція 2. Економічні науки.

забезпеченості інноваційної мети (проекту, продукту) необхідними ресурсами та функціями. Інтегральна оцінка інноваційного потенціалу організації є сумою інноваційних потенціалів всіх інноваційних проектів, що реалізуються в даний момент часу.

Головною проблемою при такому підході до оцінки інноваційного потенціалу є визначення видів ресурсів та функцій внаслідок їх взаємозв'язку та взаємозалежності. В якості ресурсів необхідно враховувати, крім традиційних, організаційну структуру, технологію виконання функцій і досвід виконання завдань в даній сфері господарювання [3, с. 321]. Такий підхід до ресурсів має наслідком серйозні ускладнення з їх вимірюванням, тому що ці види ресурсів безпосередньо пов'язані з діяльністю людей, їх формальними та неформальними відносинами. Вибір груп ресурсів та методів їх оцінки є найбільш важливим етапом побудови моделі інноваційного потенціалу організації.

Відмінністю оцінки інноваційного потенціалу від традиційної оцінки ресурсного потенціалу є те, що оцінюються не тільки ресурси (земля, праця, капітал), які залучені організацією до господарського обігу, а й сама організація такого залучення, – тобто наскільки ефективно ресурси використовуються і де шукати резервів підвищення ефективності функціонування організації.

Оцінка чутливості організації до змін за допомогою моделі інноваційного потенціалу – важливий крок у процесі планування та реалізації організаційних змін, організаційного розвитку. Проведення такої оцінки дозволяє:

- а) на рівні управління самою організацією – обґрунтовано визначити «вузькі місця» в забезпеченні організації функціями та ресурсами та дати важливу інформацію менеджменту організації як в стратегічній (залучення ресурсів та стратегічна інноватика), так і в операційній площинах (оптимізація оргструктури, розробка функціональних обов'язків), менеджменті підсистем, особливо кадрової.
- б) на рівні територіального державного управління галуззю – дати більш об'єктивну інформацію про стан тих чи інших організацій при прийнятті рішень в сфері державної регіональної політики (реалізація різноманітних програм).

Оцінка інноваційного потенціалу організації має стати важливим інструментом при підготовці прийняття рішень щодо організаційного розвитку – інвестиційних проектів, оптимізації функціонування організації, узгодження організаційного розвитку з потребами ринку ресурсів та споживання.

Література.

4. Гаврилишин Б. Дорогокази в майбутнє / Пер. з англ. Л.Л.Лещенко. – К.: Основи, 1993. – 238 с.
5. Душейко Д.М. Роль інноваційної підсистеми виробничих сільськогосподарських підприємств суспільного сектору у

- формуванні ринково-орієнтованих організацій // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – №1 (6). – 1999. – С. 25-28.
6. Управление организацией / Под ред. А.Г.Поршнева, З.П.Румянцевой, Н.А.Саломатина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 669 с.
7. Черевко Г.В., Березівський П.С. Держава і ринок. – Львів: Українські технології, 1998. – 116 с.